Årsrapport 2010 Program for kjønnsforskning (2008-2012)

Året 2010

Kjønnsforskningen i Norge var i 2010 gjenstand for kritisk oppmerksomhet og debatt i kjølvannet av TV-serien "Hjernevask". Programstyreleder deltok i debatten gjennom et intervju på www.forskningsradet.no, der hun blant annet etterlyste enda større faglig bredde i kjønnsforskningen.

De 12 prosjektene i programmets portefølje er alle godt i gang med sin forskning. Det er utlyst og tildelt utenlandsstipend til programmets forskere, og utlyst midler til internasjonale arrangementer for forskerprosjektene. I september 2010 ble det arrangert et to-dagers fagseminar for programmets forskere og andre inviterte.

Programmets overordnede mål/formål

Program for kjønnsforskning er en videreføring av Forskningsrådets satsing på kjønnsforskning. Tidligere kjønnsforskningsprogram i Forskningsrådet har vært *Kjønn i endring* (1996-2001) og *Kjønnsforskning: kunnskap, grenser, endring* (2001-2007/08).

Hovedmål
Programmets overordnede målsettinger er å styrke kjønnsforskningen som eget kunnskapsfelt og å fremme økt kunnskap om kjønn og likestilling.

Delmål
Hovedmålsettingene skal realiseres gjennom å:

- styrke teoretisk refleksjon
- styrke kjønnsforskningens samfunnsmessige relevans
- styrke kjønnsrelevant forskning om arbeid og økonomi, offentlighet, kultur og estetikk, rettigheter og politikk, samliv og relasjoner
- styrke fler- og tverrfaglig kjønnsforskning
- bidra til langsiktig kompetanseoppbygging på feltet
- bidra til formidling av kjønnsforskning
- bidra til internasjonalisering av norsk kjønnsforskning

Økonomi og prosjektomfang

Disponibelt budsjett i 2010: 22,2 mill. kroner

Forbruk i 2010: 14,7 mill. kroner

*Programmets finansieringskilder i 2010:*Kunnskapsdepartementet og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Antall og type prosjekter i 2010: Åtte forskerprosjekter og fire personlige postdoktorstipend. I tillegg tre uavsluttede prosjekter fra det foregående kjønnsforskningsprogrammet.

Vurdering av måloppnåelse og faglige utfordringer

Forskningsrådet har satset på kjønnsforskning gjennom å opprette egne programmer på feltet. I tillegg er arbeidet med å fremme kjønnsperspektiver i Forskningsrådets øvrige programmer og aktiviteter styrket gjennom rådets policy for likestilling og kjønnsperspektiver i forskning (2007-2012).

I likhet med de to foregående programmene, *Kjønn i endring* (1996-2001) og *Kjønnsforskning: kunnskap, grenser, endring* (2001-2007/2008), er *Program for kjønnsforskning* et tverrfaglig grunnforskningsprogram innenfor humaniora og samfunnsvitenskap.

Programmet prioriterer både utvikling av kjønns- og likestillingsteori *og* en fortsatt styrking av samfunnsmessig relevant kjønnsforskning. Forskningsinnsatsen er konsentrert om fire tematiske områder: arbeid og økonomi, offentlighet, kultur og estetikk, rettigheter og politikk, og samliv og relasjoner. Prosjektene gir samlet sett økt fokus på og bedre kunnskap om disse områdene, hvor spørsmål knyttet til kjønn og likestilling er særlig viktige.

Programmets målsettinger realiseres primært gjennom den prosjektporteføljen som er opprettet. Totalt åtte forskerprosjekter og fire personlige postdoktorstipend er i gang. 2010 var programmets tredje år, og programmet er i driftsfasen. Det er ikke midler til å foreta flere utlysninger av forskningsmidler (den siste utlysningen ble foretatt i 2009).

Rekruttering er en sentral målsetting for programmet, og tilsammen finansieres elleve doktorgrads- og postdoktorstipendiater. Et stort flertall av stipendiatene har opphold ved en utenlandsk forskningsinstitusjon i løpet av prosjektperioden, noe som bidrar til verdifull fagutvikling og nettverksbygging.

Det er samlet sett en høy publiserings- og formidlingsaktivitet i programmets prosjekter.

Blant prosjektene som finansieres er det utstrakt tverr- og/eller flerfaglighet, med en tilfredsstillende balanse mellom humanistiske og samfunnsvitenskapelige tilnærmingsmåter. Det er en overvekt av kvinner på prosjektene, både som prosjektledere og stipendiater, noe som avspeiler situasjonen innenfor kjønnsforskningen i Norge.

Det er etablert en møteplass for programmets forskere gjennom årlige programsamlinger, der diskusjon av teoretiske og metodologiske problemstillinger, formidlingsspørsmål og internasjonalisering står sentralt. Utenlandske forskere som er samarbeidspartnere på prosjektene, blir invitert til å innlede på samlingene. Som et ledd i nettverksbygging og utviklingen av forskningsfeltet, inviterer også programmet relevante kjønnsforskningsprosjekter med finansiering fra andre kilder i Forskningsrådet, til å delta på de årlige samlingene.

I 2010 var kjønnsforskningen i Norge gjenstand for kritisk oppmerksomhet og debatt i kjølvannet av TV-serien “Hjernevask” på NRK. I et intervju med programstyreleder Unni Langås på Forskningsrådets nettside, understreker hun at tverrfaglighet er en av kjønnsforskningens sterke sider, men at det er behov for bidrag fra flere fagfelt, spesielt innenfor medisin, naturvitenskap og teknologi. Dette faller imidlertid utenfor det nåværende programmets faglige og økonomiske rammer, og det vil kreve en langt større satsing på forskningsfeltet.

Nøkkeltall, 2010

Antall prosjekter: Totalt 12, herav tre nye fra 2010.
Dr.gradsstipendiater: 3,3 årsverk, fire totalt, alle kvinner
Postdoktorstipendiater: 5,7 årsverk, sju totalt, alle kvinner
Prosjektledere: 12, alle kvinner

Kommentarer til tallene: Programmet administrerer i tillegg tre uavsluttede prosjekter fra det foregående kjønnsforskningsprogrammet.

Resultatindikatorer, 2010

Vitenskapelige artikler med referee: 14
Vitenskapelige artikler uten referee: 7
Monografier, antologier, artikler i bøker: 7
Publiserte foredrag fra internasjonale møter: 9
Andre rapporter, foredrag mv.: 36
Formidlingstiltak rettet mot relevante målgrupper og allmennheten, oppslag i media: 81

Kommentarer til tallene: Antall vitenskapelige artikler med referee har økt med 10 ifht. 2009, og det har også vært en økning i antall vitenskapelige artikler uten referee og øvrig publisering og formidling.

Viktigste aktiviteter i 2010

Forskningsfaglige:
- Programintern utlysning og tildeling av utenlandsstipend til programmets forskere.
- Programintern utlysning av midler til internasjonale arrangementer på forskerprosjektene m/frist 10.1.2011.
- Programsamling for programmets forskere og øvrige inviterte, 2.-3.9.10, Kristiansand
- Planlegging av programsamling våren 2011, Bergen

Kommunikasjons- og formidlingstiltak:
- Formidling fra flere av programmets prosjekter på KILDEN Informasjonssenter for kjønnsforsknings nettsider. Disse ble sampublisert på programmets nettsider.
- Intervju med programstyreleder på Forskningsrådets nettsider som innlegg i den såkalte ”Hjernevask-debatten” (også publisert på KILDENs nettsider).
- Planlegging av formidlingsmøter i BLD våren 2011
- Planlegging av dagsseminarer høsten 2011 og i 2012

Driftsrelaterte aktiviteter:
- Programstyremøte 1.9.10.
- Møter med KILDEN og BLD.

Høydepunkter og funn

Programmet er i driftsfasen, og de 12 prosjektene i porteføljen er alle godt i gang med sin forskning. Rekruttering er en sentral målsetting for programmet, og tilsammen finansieres elleve doktorgrads- og postdoktorstipendiater. Et stort flertall av stipendiatene har et eller flere opphold ved en utenlandsk forskningsinstitusjon i løpet av prosjektperioden, noe som bidrar til verdifull fagutvikling og nettverksbygging. Det er samlet sett en høy publiserings- og formidlingsaktivitet i programmets prosjekter.

Eksempler fra prosjektene:

Kjønn og endrete par-relasjoner. Forskerprosjekt finansiert av Program for kjønnsforskning. Prosjektleder: Randi Kjeldstad, Statistisk sentralbyrå

http://www.forskningsradet.no/kjonnsforskning >Nyheten Heller bleie enn bøtte

http://www.ssb.no/ssp/ >Artikkel i *Samfunnsspeilet* 4/2010

Prosjektet viser hvordan norske kvinner og menn uttrykker gjennomgående likestilte holdninger til kjønnsroller. Samtidig har kvinnene fortsatt hovedansvaret for arbeidet hjemme, noe som gjelder husarbeid i større grad enn barneomsorg. For de fleste kvinner og menn som lever i samliv, er det samsvar mellom holdninger og faktisk arbeidsdeling. Det vil si at de med tradisjonelle holdninger deler tradisjonelt, mens de med likestilte holdninger deler mer likt. I de samlivene hvor det et sprik mellom holdninger og praksis, er det kvinnene som i hovedsak opplever avstand mellom egne holdninger og praksis hjemme.

Eksperter og minoriteter i likestillingslandet. Forskerprosjekt finansiert av Program for kjønnsforskning. Prosjektleder: Trine Annfelt, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.

http://www.ntnu.no/web/kult/skf/etnisitet/

Selvforståelsen som etnisk norsk *og* likestilt har vokst fram med økende styrke gjennom de siste 30-40 årene, og er i dag en godt befestet "sannhet" om det å være norsk. Mange forskere har påpekt dette og problematisert hvordan denne selvforståelsen anvendes til å skape forskjeller mellom ulike grupper av borgere i Norge. Prosjektet arbeider med spørsmål om hvordan selvforståelsen som likestilt og moderne oppstår og fester seg. Analyse av politiske fortellinger om at vi som nasjon "alltid" har vært likestillingsorientert slår ved nærmere ettersyn sprekker. Det er minst like rimelig å tolke orienteringen mot likestilling som forholdsvis ny, og som resultat av ulike former for politisk kamp på nasjonale og internasjonale arenaer. I prosjektet argumenteres det for at det å tildele majoriteten i et fleretnisk samfunn slike historiske røtter, både bidrar til å befeste "sannheten" om majoriteten som likestilt *og* å befeste "sannheten" om at etniske minoriteter ikke er det.